

Опис істотних передбачуваних факторів ризику, що можуть вплинути на операції та результати діяльності комунального підприємства, та заходи щодо управління такими ризиками

С 1 травня 2020 у повній мірі вступив в дію Закон України «Про житлово-комунальні послуги». Одним з положень цього закону встановлено, що нові тарифи на комунальні послуги, в тому числі на теплову енергію, послуги з постачання теплової енергії та гарячої води, можливо застосовувати лише при укладенні нових договорів. В той же час, введення заходів щодо запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), передбачених карантинном, встановленим Кабінетом Міністрів України не дозволяє ані споживачам, ані виконавцям послуг своєчасно та в повному обсязі виконати обов'язок щодо переукладання договорів на виконання вимог Закону. Тобто, Концерн «Міські теплові мережі» не має змоги застосовувати економічно обґрунтовані тарифи при реалізації споживачам теплової енергії та послуг з постачання теплової енергії та гарячої води, що призводить до збитків Концерну та значного дефіциту грошових коштів. Проблему має вирішити вступ до дії Законопроекту 2458 та прийняття всіх нормативно-правових актів, що будуть регулювати його застосування.

Серед факторів які суттєво впливають на операції та результати діяльності підприємства Концерн «Міські теплові мережі» також слід виділити заборгованість споживачів за отримані послуги теплопостачання. Найбільшим боржником наразі є населення. Як наслідок - недоотримані доходи не дозволяють підприємству своєчасно розраховуватись за енергоносії та погашати борги із заробітної плати. Слід відмітити, що на сьогодні одним із засобів впливу на боржників є звернення нашого підприємства до суду, з позовом про стягнення заборгованості. Водночас з урахуванням розмірів ставок судового збору при зверненні до суду згідно із Законом України «Про судовий збір» фінансова можливість підприємства не в повній мірі дозволяє вести претензійно-позовну роботу щодо стягнення існуючої заборгованості за спожиті послуги.

Також підприємство стикається із проблематикою виконання рішень суду. Як відомо судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України (стаття 124 Конституції України; Відповідно до статті 5 Закону України «Про виконавче провадження» - примусове виконання рішень покладаються на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та, у передбачених цим Законом випадках, на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

Водночас практика виконання судових рішень нажалі свідчить про те, що після ухвалення рішення, та подальшого звернення підприємства до виконавців, більша частина з них завершується (закривається) лише за двома підставами, а саме - п.2 та п.5 частини першої статті 37 Закону України «Про виконавче провадження» - «відсутнє майно, на яке може бути звернено стягнення» та «неможливо встановити місцезнаходження боржника» відповідно.

Звісно, що серед основних причин, які суттєво впливають на стан примусового виконання судових рішень про стягнення з населення боргів за спожиті комунальні послуги, є, насамперед, низька платоспроможність боржників, їх не працевлаштованість, відсутність у власності боржників майна та коштів, на які можливо звернути стягнення в рахунок погашення боргу. Вживаючи всіх необхідних заходів щодо зменшення заборгованості підприємство активно проводить роботу серед населення, укладається договори реструктуризації заборгованості.

Ще одним серйозним чинником незадовільного фінансового стану підприємства була відсутність матеріальної відповідальності споживачів за несплату або несвоєчасну оплату послуги з теплопостачання.

Внаслідок законодавчої заборони стягнення пені ця санкція не застосовувалася до всіх боржників загалом, включаючи й тих, хто має достатні доходи і отримує заробітну плату вчасно. Тому для багатьох платоспроможних громадян не платити за послуги з теплопостачання стало нормою. Лише після переходу споживачів на нові договори з житлово-комунальних послуг, згідно Закону України «Про житлово-комунальні послуги» у повній мірі буде можливе стягнення пені в розмірі 0,01%, однак дане положення не застосовується до мільйонної заборгованості, що утворилася раніше.

Застосування пені як одного з видів цивільно-правової (матеріальної) відповідальності покликане спонукати сторони до належного виконання договірних зобов'язань та запобігати виникненню нової заборгованості за комунальні послуги в майбутньому.

Скасувавши законодавчі положення про нарахування та сплату пені у разі несвоєчасного здійснення платежів за житлово-комунальні послуги, в тому числі платежів за теплопостачання, на державному рівні не було врегульовано питання щодо встановлення мораторію на нарахування пені за отриманий теплопостачальними організаціями газ для надання послуг з теплопостачання населенню. Відтак газопостачальними підприємствами постійно нараховується пеня за несвоєчасну оплату за отриманий Концерном «Міські теплові мережі» газ в розмірі подвійної облікової ставки НБУ за кожен день прострочення платежу.

Таким чином законодавчо не врегульована значна різниця між штрафними санкціями, що сплачують боржники (0,01%) та штрафними санкціями покладеними на теплопостачальні організації за газ для надання послуг з теплопостачання населенню (подвійної облікової ставки НБУ).

Ще одним фактором ризику є наявність заборгованості у нашого підприємства, що утворилась після 1 липня 2016 року, перед НАК «Нафтогаз України» відповідно до положень Закону України від 3 листопада 2016 року №1730 «Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії» вона не підлягає реструктуризації. А відтак у підприємства нарощується обсяг заборгованості перед НАК «Нафтогаз України», котре активно звертаються з позовами до суду, щодо стягнення пені та штрафних санкцій. Включення штрафів, пені, неустойки до тарифів заборонено Законом України «Про природні монополії» - тому наше підприємство не має джерел відшкодування на ці витрати, на які, в першу чергу, впливає платіжна дисципліна з боку споживачів теплової енергії.

Також фактором ризику є завершення в травні 2021 Положення про покладання спеціальних обов'язків при постачанні природного газу для теплопостачальних підприємств, затвердженого Постановою КМУ від 19 жовтня 2018 р. № 867 на виконання ст. 11 Закону України «Про ринок природного газу». Для укладання договорів з постачальниками природного газу за ціною ринку, Концерн «Міські теплові мережі» має погасити борг за спожитий газ перед НАК «Нафтогаз України», але це неможливо без прийняття низки законів та підзаконних актів щодо врегулювання механізмів роботи із споживачами, які мають борги за спожиті комунальні послуги.

Надання можливості реструктуризації та списання штрафних санкцій теплопостачальним підприємствам, встановлення мораторію на нарахування та стягнення постачальниками природного газу неустойки (штрафів, пені), інфляційних нарахувань, процентів річних на заборгованість за енергоносії, спожиті для надання послуг населенню, звичайно значно покращило б фінансовий стан підприємства.